

Jaarverslag Ús Koöperaasje 2021

Over Ús Koöperaasje

Ús Koöperaasje behartigt de belangen van de lokale energiecoöperaties in Fryslân. De energietransitie stelt hen tot 2030 voor de opgave om minimaal 1,15 TWh aan duurzame opwekcapaciteit uit zon en wind van onderop met vrijwilligers uit de Friese wijken en dorpen te realiseren. Deze opgave is een reis vol onbekende haltes en ontwikkelingen waarvoor we de Friese samenleving willen inspireren. Door met een veelheid aan organisaties uit overheid, profit en non profit samen te werken aan een professionele en gedragen aanpak van de energietransitie van onderop halen we onze eindbestemming. Daarbij staat de uitwisseling van kennis en ervaring, het onderhouden van contacten met netwerken in de regio, de provincie, het Noorden en op landelijk niveau centraal. We streven naar lokaal eigendom van de energieproductie en willen de beweging verbinden, versterken en verjongen. We werken hard aan het professionaliseren van de vereniging.

Bij Ús Koöperaasje zijn meer dan 60 energiecoöperaties aangesloten. We zijn met de koepels van Groningen en Drenthe mede-eigenaar van het duurzame energiebedrijf Energie VanOns. Daarnaast zijn we lid van EnergieSamen dat onze belangen in de energietransitie op landelijk niveau behartigt. We hebben een bestuur van 5 leden (momenteel 4) dat ongeveer 6 keer per jaar overlegt. Dat wordt ondersteund door een verenigingsbureau. Ook zijn er actieve commissies van leden. De vereniging werkt samen met andere organisaties om specifieke expertise in huis te halen om de lokale coöperaties te versterken.

Voorwoord

Beste leden,

Een enerverend jaar, in de energiewereld, dat kun je wel zeggen van 2012.

Een jaar waarin Corona veel heeft beïnvloed.

Er is een flinke start gemaakt met de RES 1.0, waarbij de effecten wellicht voor de leden nog niet zichtbaar zijn.

De samenwerking met andere spelers zoals met Alliander, FMF en RES-organisatie is goed te noemen, en we zijn actief lid van de FEA. Hiermee ondersteunen we de lokale energie coöperaties zo goed als mogelijk, zodat die zich kunnen ontwikkelen tot een belangrijke participant in de RES.

Er zijn verschillende aandachtspunten op te merken waar we de komende tijd verder aan de slag moeten, zoals de continuïteit binnen de verenigingen en verbinding met de dorpen en wijken. Daarnaast blijkt netcongestie een aantal nieuwe initiatieven flink in de weg te zitten.

Het afgelopen jaar zijn er gesprekken geweest met vele partijen, zoals met Energie Samen over rolverdeling (land/ regio) en hoe sector versterken, met de windsector in Fryslân. Plezierig verlopen gesprekken, die in 2022 een vervolg nodig hebben.

Ook is er veel contact geweest met Energie van Ons, en met Nieuw Huis van Ons. In de jaarvergadering komen vele zaken aan de orde, zodat de leden goed geïnformeerd kunnen meedenken over de toekomst van onze vereniging, het bedrijf Energie van Ons, en over de beweging.

Binnen ons bestuur traden Marga Waanders en Jappie Rijpma af. Met mijn komst als voorzitter is het bestuur nog niet compleet. Er is onderbezetting bij onze vereniging, zowel l bestuurlijk als in de ondersteuning als financieel. Wat het laatste betreft gloort er hoop, de provinciale bijdrage is zo goed als rond!

Tot op de ledenvergadering!

Met vriendelijke groet
Ellen Bruins Slot
Voorzitter

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Werkgebied	4
Terugblik op 2021.....	5
Belangenbehartiging	5
Ondersteuning leden.....	5
Activiteiten Participatiecoalitie Fryslân 2021.....	8
Energie VanOns	9
Nieuw Huis VanOns	9
Financiële verantwoording.....	11
Bijlagen	12
Organisatie	13
Bestuur	13
Verenigingsbureau	13
Commissies.....	13
Achtergrond	14
Kerntaken	14
Opgaven Ús Koöperaasje 2021 - 2024	14
Bestuur	15
Verenigingsorganisatie.....	16
Visiedocument Friese Energie Alliantie.....	20

Werkgebiet

(Kaart Friesland met daarop de coöperaties)

Terugblik op 2021

Grofweg vallen de activiteiten van Ús Koöperaasje uiteen in twee categorieën: Belangenbehartiging en het ontwikkelen van lokale initiatieven.

Activiteiten

- Belangenbehartiging
- Ondersteuning leden
- RES Fryslân
- Energie VanOns
- Nieuw Huis VanOns

Belangenbehartiging

Onder deze categorie vallen de volgende activiteiten:

- Eerste aanspreekpunt voor lokale coöperaties voor hulp en informatie,
- Eerste aanspreekpunt coöperatieve sector voor lokale en regionale overheden in Friesland
- Belangenbehartiging voor lokale coöperaties op regionaal niveau met mogelijke opschaling naar landelijk niveau (Energie Samen)
- Deelname in regionale samenwerkingen zoals de RES-Fryslân en de Fryske Energie Alliantie.

Ondersteuning leden

Onder deze categorie vallen o.a.:

- Het runnen van het verenigingsbureau van Ús Koöperaasje. Het verenigingsbureau is de spil van de beweging, single-point-of-contact voor de initiatieven en alle mogelijke stakeholders.
- Organiseren van regiobijeenkomsten met gemeenten en energiecoöperaties
- Organiseren thema-avonden (energietransitie, lokaal eigendom, warmtetransitie, samenwerking agrarische molens - energiecoöperaties, nieuwe energiedragers)
- Organiseren van intervisiebijeenkomsten voor gevorderde coöperaties gericht op o.a. de dóórontwikkeling van energiecoöperaties, marketing, opdrachtgeverschap/ projectontwikkeling en binding met de gemeenschap en administratie.
- Organiseren van kennisuitwisselingssessies (fysiek en/ of online)
- Onderhouden en uitbouwen van het kennissysteem met tools en best practices.

Terugkijkend is in het eerste deel van het jaar veel tijd gaan zitten in de afronding van de aanvraag en verantwoording van de provinciale subsidie voor 2021 en de afronding van de subsidie over 2020. Uiteindelijk is dat met goede resultaten afgerond. Wekelijks hebben de medewerkers van het verenigingsbureau zaken met elkaar afgestemd, veelal informeel, maar daarnaast ook in een formeel overleg met de penningmeester. De ontwikkelingen rond onze leden, nieuwe leden, informatie rondom Energie VanOns, de RES, de warmtetransitie in het algemeen en de samenwerking met de koepels van Groningen en Drenthe en Energie Samen als lokaal vertegenwoordigers etc. en bijeenkomsten met de leden zijn op die manier voorbereid. Er was meer werk dan we aankonden. Daarom hebben we getracht de taken onderling zo te verdelen tussen enerzijds de medewerkers van het verenigingsbureau en anderzijds de leden van bestuur dat we waar mogelijk zo breed mogelijk actief konden zijn en de coöperatieve wereld op de juiste niveaus en plekken konden vertegenwoordigen.

Corona wierp een spaak in het wiel doordat veel contacten via Teams en Zoom verliepen. Met vallen en opstaan hebben we deze manier van werken weten op te pakken in ons werk. Het scheelt reistijd, is vanuit energieperspectief erg duurzaam, maar de kwaliteit en toegevoegde waarde van menselijk contact wordt node gemist.

Webinars in 2021 waren:

- Postcode Roos en de administratieve afhandeling.
- Netbeheerder Liander
- Energiecoaches: Energienetwerk Fryslân
- Energietransitie in de gebouwde omgeving met ROC Fryslân: “Hoe verduurzaam ik mijn huis
- “Kennismaking met De VanOns-bedrijven: Energie VanOns, Mobiliteit VanOns en Bronnen VanOns
- Deelauto's
- Financiële administratie
- De nieuwe postcoderoos-regeling met de GrEK en De Drentse Kei
- Kennismaken met het model van AGEM, de energievoepel uit de Achterhoek waarin overheden en lokale initiatieven samenwerken in de energietransitie
- Groen gas met Ruud Paap van The New Energy Coalition

Andere belangrijke activiteiten die we willen noemen zijn:

- Deelname aan het project van Energie Samen om te werken aan een concept rond slimme oplossingen (SIRE) waarbij de energietransitie op lokaal niveau met lokale participatie meer integraal kan worden aangepakt door een slimme combinatie van lokale duurzame opwekking van elektriciteit, de productie van warmte en de levering aan lokale inwoners en bedrijven.
- Het voorbereiden en uitwerken van een aanpak van het Friese Ontwikkelfonds met de provincie Fryslân en het FSFE
- Betrokkenheid bij de oprichting van het Fries netwerk van energiecoaches met de provincie en andere maatschappelijke partijen.
- Vertegenwoordiging van de lokale energievooperaties in de Friese Energie Alliantie (FEA) en de RES
- Overleg met de Friese windsector over het versterken van de onderlinge samenwerking en vertegenwoordiging in de RES. Daarvoor diverse overleggen en een workshop “coöperatie van de toekomst” met elkaar georganiseerd over de benodigde ondersteuning van dit vraagstuk.
- Projectleiding namens overheden en maatschappelijke partijen van het plan van aanpak voor de uitvoering RES
- Overleg met Liander over de aanpak van de netcongestie en individuele kwesties van leden met Liander.
- Mede-jurering van de lokale initiatieven in het kader van LEEF Heerenveen
- Ontwikkeling van een nieuwe governance (besturing, bestuursprofielen en interactie met de belanghebbenden) van de VanOns-bedrijven (mobiliteit, bronontwikkeling en energielevering) in samenwerking met de noordelijke energievoepels.
- Bestuurlijk overleg met Energie VanOns en met de Noordelijke voepels.
- Bestuurlijk overleg met de provincie Fryslân
- Bestuurlijke vertegenwoordiging in de ALV van Energie VanOns
- Diverse overleggen in de participatiecoalitie met partner “de Friese Milieufederatie”.
- Diverse gesprekken met het Fries sociaal planbureau over de positie van de lokale energie-initiatieven in de energietransitie en de relatie met de Mienskip.
- Diverse informatieverzoeken rondom lokale bronontwikkeling, oprichting van energievooperaties en second opinion bij participatievraagstukken.
- Overleg met AGEM, kennisnemen van het model en voorbereiden van het webinar daarover tijdens de voorjaars-ALV.
- Deelname aan de “Versnellingskamer Noardeast Fryslân”.
- Werving en selectie van opvolgers voor Marga Waanders en Jappie Rijpma met de commissie van aanbeveling.

- Deelnemen aan overleg over de opzet van het energieprogramma van provincie. Opstellen zienswijze, toelichting en bespreken met de provincie.
- Voorbereiden en deelnemen aan brainstormsessie ten behoeve van de veranderingen rond de wederverkopersvergoeding van Energie VanOns in Noordelijk koepelverband.
- Deelnemen aan het uitvoerend overleg van de verenigingsbureaus van de Noordelijke Energiekoepels met de directeur van Energie VanOns.
- Deelnemen aan Noordelijk programma Coöperatief in Balans van o.a. de Hanze Hogeschool Groningen.
- Overleg met de drie noordelijke koepels en Energie VanOns over een gezamenlijke aanpak van de websites (multi-websitestrategie).
- Organiseren en voorbereiden intervisiebijeenkomst coöperaties met SDE+ bron.
- Kennismaking met de OVEF rond de invulling van de levering van lokale duurzame energie aan Friese overheden en openbare verlichting.

Meer ondersteunende activiteiten omvatten o.a.

- Nieuwe leden verwelkomen: Bakkeveen, TOER Franeker, IJlst en Kloosterzwaag
- Afscheid van een van onze oude leden, EC Achter de Hoven die sinds eind 2013 lid was.
- Het samenstellen en de uitgave van de nieuwsbrieven.
- Bijwerken, aanvullen en uitbreiden van de kennisbank. Het voorbereiden, organiseren en hosten van klankbordgroepen voor onze leden rondom de RES en de ontwikkeling van het verenigingsbureau.
- Het invoeren van een nieuw financieel pakket voor de ondersteuning van Ús Koöperaasje
- Het voeren van de administratie voor Ús Koöperaasje, voorbereiden contributie voorstel 2022, opstellen financiële rapportage en (concept-) jaarrekening 2021. Opstellen begroting en jaarplan 2022.
- Het verkrijgen van een meerjarige financiering van een meerjarenprogramma van Us Koöperaasje 2022 - 2025.
- Deelnemen aan het uitvoerend overleg van de verenigingsbureaus Noordelijke Energiekoepels met de directeur Energie VanOns. Dit is een overleg dat langzaam op stoom komt, maar bedoeld is om enerzijds een klankbord te zijn voor de directeur van Energie VanOns en anderzijds de belangen van de leden te behartigen bij Energie VanOns.
- Bijdrage verzorgen aan LEM (lokale energie monitor), afstemmen met landelijke projectleider en bespreken eerste resultaten
- Het organiseren en voorbereiden van de bestuursoverleggen, de ALV's, de themabijeenkomst en de regiovergaderingen voor onze leden (verdeeld in Oost en West).
- Zorgdragen voor bestuurlijke vertegenwoordiging van Ús Koöperaasje in externe overleggen.

Activiteiten Participatiecoalitie Fryslân 2021

Landelijk werken Energie Samen en de Natuur- en Milieuorganisaties nauw samen in de energietransitie: de Participatiecoalitie. In Fryslân bestaat de Participatiecoalitie uit de Friese Milieufederatie (FMF) en Ús Koöperaasje. We zijn beide actief bij de aanpak van de Friese Energie Strategie en zijn ook beide lid van de Friese Energie Alliantie (FEA), een adviesorgaan van de RES. De FEA bestaat uit maatschappelijke organisaties zoals o.a. VNO NCW, LTO, FFFF, Circulair Fryslân en de participatiecoalitie. Zowel FMF als Ús Koöperaasje zijn intensief bij de RES betrokken geweest in de rol van projectleider van een ambtelijk-maatschappelijke RES-werkgroep om de uitvoeringsagenda en -strategie voor de provincie te ontwikkelen. Daarmee is waardering van de deelnemers verkregen en hebben we een stevige positie in de alliantie gecreëerd en een prima samenwerking met de (met name) gemeentelijke ambtenaren duurzaamheid.

Focus en vooruitgang 2021

De participatiecoalitie ziet als uitdagingen voor de RES in 2021 het uitwerken van 50% lokaal eigendom en het organiseren van het participatieproces met bewoners en de aanwezigheid van een gedegen ondersteuningsstructuur. De rol, bijdrage en (meerjarige) financiering van de maatschappelijke partijen blijft een probleem. Het ontbreekt de overheden aan financiële middelen en menskracht (en deels ook ambitie en lef) voor de uitvoering van de RES-plannen en aan acceptatie en draagvlak voor de plannen RES 1.0.

Regionale prioriteiten in 2021

De participatiecoalitie had de ambitie om in 2021 samen met de maatschappelijke partijen en overheden te werken aan de totstandkoming van een regionale uitvoeringsorganisatie. Door gebrek aan middelen, menskracht, ambitie en lef is dat uiteindelijk beperkt tot het agenderen van de noodzaak om tot zo'n uitvoeringsorganisatie te komen. Daarmee wordt beoogd om structureel ondersteuning te organiseren voor de energietransitie op een wijze dat 50% lokaal eigendom, participatie en zorgvuldige ruimtelijke en maatschappelijke inpassing is geborgd. De participatiecoalitie werkt aan meer capaciteit en expertise voor (betaalde) professionele ondersteuning van lokale initiatieven (met name agenderen van het belang hiervan), en ze streeft naar de totstandkoming van een uitvoeringsprogramma van de RES 1.0 (initieel voor de periode 1/7/2021 - 1/7/2022).

Regionale actiepunten RES 2.0?

De participatiecoalitie verdiept zich in de samenwerking met de netwerkbeheerder voor de netcongestie en werkt aan het vergroten van de input bij overheden over een geïntegreerde aanpak van de energietransitie (o.a. door zienswijzen in te dienen op het voorgestelde beleid). Daarnaast wordt gezocht naar een oplossing voor meerjarige programmatische financiering van de ondersteuning van de lokale energiecoöperaties. Ús Koöperaasje heeft in samenwerking met FSFE en de provincie Fryslân een ontwikkelfonds opgezet dat desgewenst risicodragende financiering verstrekt aan lokale energie-initiatieven (LEI) gedurende de ontwikkelfase tot en met financial close. Dat is in januari 2022 gelanceerd.

Uitgangspunten van de handreiking Natuur en landschap in de RES zijn opgenomen in de FEA-ambitie (zie bijlagen) en op hoofdlijnen overgenomen in de RES 1.0 (en op onderdelen in de provinciale Verordening "Romte").

Wat zijn de vorderingen met een 'alternatief bod' of 'alternatieve zoekgebieden

Het bod is in Fryslân, mede op aangeven/onderbouwing van de participatiecoalitie, verhoogd van 2,4 TWh (concept RES) naar 3,0 TWh (RES 1.0). Er zijn nog geen concrete zoekgebieden. Voor 0,5TWh zijn nog geen concrete plannen (de rest zit in de 'pijplijn').

Belangrijke activiteiten participatiecoalitie 2021

- Ús Koöperaasje organiseerde meerdere RES-klankbordgroepen voor zeer betrokken leden en vier regiobijeenkomsten (2x noord en zuid) voor alle aangesloten en aspirant-leden. Daarnaast is een feedback bijeenkomst georganiseerd over het FEA-ambitiedocument dat input was voor RES 1.0.
- Daarnaast organiseerde Ús Koöperaasje meerdere ledenvergaderingen, webinars en themabijeenkomsten voor de energiecoöperaties met het doel om enerzijds kennis en ervaringen over te dragen en anderzijds om meer inzicht te krijgen in de gewenste ondersteuningsbehoefte.
- Met netbeheerder Liander werd een webinar georganiseerd om de lokale energiecoöperaties meer inzicht te geven in de netcongestie.
- Ook is gedurende het jaar de samenwerkingsrelatie met Liander versterkt door Ús Koöperaasje.
- FMF organiseerde aantal sessies voor achterbanorganisaties om te informeren over, input op te halen t.b.v. en feedback te vragen op RES1.0.
- FMF heeft een energiebesparingscampagne 'Sa Maklik' (social media) gevoerd. Resultaat: 1300 clicks/ 330.000 mensen bereikt.
- Ús Koöperaasje is nauw betrokken bij de ontwikkeling en lancering van het Friese ontwikkelingsfonds. Dit fonds is inmiddels opgericht en gecommuniceerd.
- Ús Koöperaasje organiseerde ondersteuning voor de lokale coöperaties om de energie van de te ontwikkelen bronnen lokaal aan te wenden.
- FMF organiseerde het Kenniscafé Zon op Dak.
- FMF organiseerde een Kenniscafé Energiarmoede.
- Daarnaast was geregeld overleg met de provincie over de noodzaak en inrichting van de ondersteuning van de lokale coöperaties.

Energie VanOns

In 2021 is het volledige bestuur afgetreden. De voorzitter en penningmeester hebben zorg gedragen voor een goede overdracht aan een interim bestuur dat tot najaar 2022 aan zal blijven. De drie koepelvoorzitters zijn agenda-lid van het bestuur geworden.

Belangrijk onderwerp van gesprek in het bestuur is de strategische richting die de onderneming in de komende jaren gaat volgen. Zodra de contouren en discussiepunten daarvan helder zijn worden deze in de koepels aan de lokale coöperaties ter discussie voorgelegd.

Voor de belangenbehartiging van de lokale coöperaties en ter ondersteuning van de directeur is een voorzichtige start gemaakt met een uitvoeringsoverleg waardoor de samenwerking kan worden versterkt, kansen en ontwikkelingen sneller kunnen worden opgepakt en besluitvorming kan worden voorbereid.

Nieuw Huis VanOns

Al enige tijd wordt door de drie Noordelijke energiekoepels, De Drentse Kei, de GrEK en Ús Koöperaasje overleg gevoerd over een samenvoeging van de uitvoerende activiteiten rond energielevering, mobiliteit en bronontwikkeling. Ook is er behoefte aan een meer helderheid in de structuur en rolverdeling tussen de lokale energiecoöperaties, provinciale koepels en de uitvoerende bedrijven/ werkmatschappijen. Er is overlap in functies en daardoor (soms onnodige) bestuurlijke drukte. Het belang van de belangenbehartigende rol van de drie provinciale koepels, van volume voor bedrijven, van goede communicatie en van gedelegeerd vertrouwen staan voorop. Een nieuwe structuur moet zo helder en eenvoudig mogelijk zijn. De projectgroep van de noordelijke koepels heeft daarom voortbordurend op een eerder advies van een werkgroep, een eerste opzet gemaakt. De ALV's van de drie koepels hebben zich vorig jaar positief uitgelaten over de daarin geschetste ontwikkelingsrichting. Deze opzet is vervolgens besproken met de besturen en directeurs van Energie VanOns, Coöperatie VanOns, Bronnen VanOns en de drie noordelijke Natuur en

Milieufederaties. In 2022 moet de volgende stap over de ontwikkelingsrichting gezet worden. Een voorstel daartoe wordt dan aan de leden van de drie koepels voorgelegd.

Financiële verantwoording

Zie apart document

Bijlagen

Organisatie

Bestuur

	Benoeming	Einde periode	Termijn
Ellen Bruins Slot, voorzitter (tijd. Noordelijke samenwerking)	01-01-2022	31-12-2026	1 ^e
Tom de Jong, penningmeester-secretaris	01-01-2021	31-12-2025	1 ^e
Andries Metz, Energietransitie	01-01-2021	31-12-2025	1 ^e
Jan Willem Sietsma, lid	01-01-2021	31-12-2025	1 ^e
Vacature, ledenbelangen	-	-	1 ^e

Verenigingsbureau

Jac Pluis

Almar Wimer Siebenga

Commissies

Werving & Selectiecommissie

Freerk Mink, Stroomland Leeuwarden

Karel van der Linden, Trynergie

Erick Vereecken, Boksum Energie (k)

Vertegenwoordiger in Stichting Mienskipsenergie

Klaas Spanjer, Grieneke

Vertegenwoordigers bij Bestuur Energie VanOns

Tom de Jong, lid ALV

Ellen Bruins Slot, agendalid bestuur

Vertegenwoordiger Noordelijke energievoepels in Bestuur Energie Samen

Andries Metz, AEC/ Ús Koöperaasje

Klankbordgroep RES

Klaas Spanjer, Grieneke

Sjoerd Ypma, EC Heeg

Leo Andringa, Léco

Reinder Yntema, EC Jirnsum

Harm de Kroon, EC Stiens

Henk van Vreumingen, EC Woudsend

Rein de Wolff, Doniawerstal Energie

Halbe Klijnstra, WEK, Wommels

Klankbordgroep Verenigingsbureau

Freerk Mink, Stroomland Leeuwarden

Klaas Spanjer, Grieneke

Chris van Put (EC Steggerda)

Achtergrond

Deze toelichting bestaat uit:

- Kerntaken
- Opgaven Ús Koöperaasje 2021 - 2024
- Verenigingsorganisatie
- Bestuur
- Portefeuilles
- De vacatures

Kerntaken

In de Algemene Ledenvergadering (ALV) van november 2019 is besloten dat Ús Koöperaasje zich namens haar leden richt op de volgende taken:

- Belangenbehartiger en agendazetter van de problematiek van grootschalige opwek en besparing van energie door lokale energiecoöperaties.
- Ambassadeur voor de beweging van lokale energiecoöperaties.
- Organisator van het delen en vermeerderen van kennis tussen de energiecoöperaties.
- Bemiddelaar en begeleider om opdrachten van leden in de markt te zetten.
- Mobiliseren en organiseren van lokale energiecoöperaties vanaf de start.
- Namens onze leden verbindingsofficier in de Noordelijke samenwerking.
- Adviseur en sparringpartner van de Friese overheden ter bevordering van de participatie gedreven energietransitie (meer dan 50%).

Met deze focus wordt duidelijk gemaakt dat de koepel zich richt op belangenbehartiging en voorwaardenscheppende activiteiten. De uitvoering van de energietransitie rekent zij niet tot haar taken. Dat is aan de leden die daarbij kunnen rekenen op de ondersteuning van hun koepel om die uitvoering voor hen goed te organiseren c.q. mogelijk te maken.

Opgaven Ús Koöperaasje 2021 - 2024

De vereniging staat voor een fors aantal (bestuurlijke) opgaven. Het is belangrijk dat zij bij de voorbereiding, uitvoering en actualisatie daarvan nauw samenwerkt en contact houdt met haar leden, overheden en andere externe belanghebbenden bij de energietransitie. Het is wenselijk dat de vereniging daarvoor de nodige kennis, ervaring en toegang tot netwerken in huis haalt, hetzij in de persoon van een of meerdere bestuurders, hetzij in de persoon van specialisten die zij aan zich bindt via haar leden, het verenigingsbureau of werkgroepen.

Voorbeelden van deze opgaven zijn op o.a.:

- Participatie in de regionale energiestrategie in Friesland (RES), om de grote opgave in het kader van de energietransitie te realiseren en waarin Ús Koöperaasje een belangrijke organiserende factor is voor de Friese samenleving en belang van lokaal eigendom van de energievoorziening.
- In voorwaardenscheppende zin meedenken over het verbreden van het draagvlak voor en actieve deelname vanuit de gemeenschap in energiecoöperaties.
- Het versterken van de lokale energiecoöperaties door te ondersteunen bij de ontwikkeling van lokale projecten, met kennisopbouw, kadervorming en beheer van op te leveren projecten.
- Het direct en indirect via platforms en verenigingen behartigen van de belangen van de leden op regionaal en landelijk niveau.
- Het vergroten van het marktaandeel van energieleverancier EnergieVanOns in Fryslân door het uitwisselen van kennis en instrumenten op het gebied van marketing en communicatie met de leden.

- Het versterken van de positie van Ús Koöperaasje en haar leden door de samenwerking te zoeken met andere maatschappelijke organisaties en platforms zoals Circulair Fryslân, Friese Milieufederatie, Freonen Fossylfry Fryslân, de Friese Energie Alliantie, de overheden en de onderwijsinstellingen zoals NHL/ Stenden, RUG Fryslân en Wetsus.
- Het versterken van de continuïteit van Ús Koöperaasje door het aantrekken van financiële middelen in relatie tot de opgaven van de vereniging en haar leden.

Bestuur

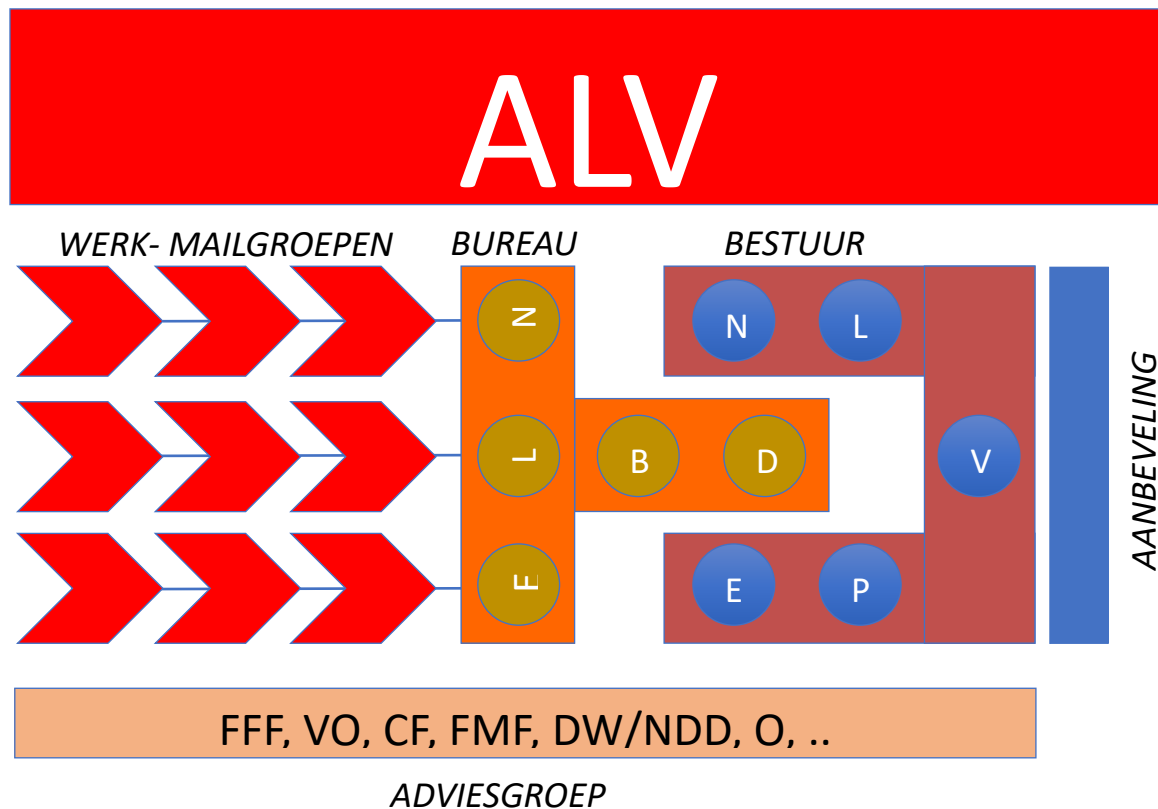
Het bestuur is belast met taken en verantwoordelijkheden die gericht zijn op voorbereiden, plannen, organiseren en uitvoeren van activiteiten die in een door de ALV in het najaar vast te stellen jaarplan en begroting zijn opgenomen. Aan het begin van ieder jaar brengt het bestuur verslag uit van de uitgevoerde werkzaamheden van het voorgaande jaar.

Het Bestuur is verantwoordelijk voor het beleid van de coöperatie, de toepassing van de verplichtingen verbonden aan het lidmaatschap van de coöperatie, de naleving van de statuten en reglement, het beheer van geldmiddelen en de uitvoering van genomen besluiten. Het is in al haar handelingen verantwoording schuldig aan de Algemene Ledenvergadering (ALV). Zij heeft daarvoor contact met de bestuurders van de lidcoöperaties en met andere belanghebbenden.

In de activiteiten van de vereniging staat de lokale omgeving centraal waarin energiecoöperaties de energietransitie en de aanpak van aardgasvrije wijken (en dorpen) zelf regisseren. Daarbij ligt voor Us Koöperaasje de focus op het zorgen voor het delen van kennis en ervaringen onder de leden en het aanscherpen en binnenhalen van kennis van buiten, evenals de behartiging van de belangen van de leden en het partnerschap met de Friese overheden. Vanuit het overzicht op de ontwikkelingen en met kennis van de ervaringen van de leden in de lopende transitie bepalen we als vak- en belangenorganisatie onze eigen koers, sporen we kansen op voor onze leden en voeren we de regie op de aanpak daarvan. Dat doen we planmatig, professioneel en als het even kan niet ad hoc. Een subsidieaanvraag op basis van een projectplan ligt momenteel voor bij de provincie Fryslân.

Eind 2019 heeft de ALV op voordracht van het bestuur besloten dat er een toenemende behoefte is aan professionalisering van bestuur en uitvoeringsorganisatie. Daarvoor is in de loop van 2020 een uitdrukkelijker splitsing aangebracht tussen besturen en ondersteunen c.q. uitvoeren. Een deel van de taken van de vereniging is exclusief bestuurlijk. Een ander deel is meer exclusief inhoudelijk en/ of operationeel van karakter en wordt voor een belangrijk deel uitgevoerd door de eigen vrijwilligers en/ of het verenigingsbureau voorbereid en in het bestuur en daarna in de ALV met besluitvorming bekrachtigd. Met het invullen van de vacatures in het bestuur eind 2020 is dit ook vertaald naar de samenstelling van het bestuur. Het is duidelijker welke activiteiten in de uitvoering worden gedaan, hoe bestuur en uitvoering samenwerken en hoe de ALV en de individuele leden daarbij betrokken worden.

Verenigingsorganisatie

Bestuur

V = Voorzitter
 P = Penningmeester-secretaris
 L = Ledenbelangen
 E = Energietransitie
 N = Noordelijke samenwerking

Verenigingsbureau

D= directeur-bestuurder (overheid, noorden, bestuur), financiële coördinatie ontwikkelfonds
 B= bureaumanager (secretariaat, website en ledenadministratie)
 R= initiatievenbegeleider, lokale vertegenwoordiger RES en Warmte, coördinator intake initiatieven ontwikkelfonds
 L= initiatievenbegeleider, communicatieadviseur
 N= initiatievenbegeleider, contractmanager VanOns-diensten

Adviesgroep

CF = Circulair Fryslân
 DW/ NDD = Doarpswurk/ Netwerk Duurzame Dorpen
 FFF = Freonen Fossylfrij Fryslân
 FMF = Friese Milieufederatie
 O = Friese overheden
 VO = Energie/Mobiliteit/Bronnen VanOns

Portefeuilles

Om de bestuurlijke opgaven te kunnen uitvoeren is het bestuur opgedeeld in 5 portefeuilles c.q. aandachtsgebieden, elk met een eigen profiel. Deze bevatten naast de generieke eisen die aan bestuursleden van Ús Koöperaasje worden gesteld ook specifieke eisen die passen bij de kennisgebieden en ervaring die in het bestuur verzameld zouden moeten zijn. Voor een goed functionerend bestuur als team is het ook noodzakelijk dat dit is samengesteld uit personen met diverse achtergronden (onder andere naar sekse, leeftijd, beroepsgroepen, etnische afkomst, persoonlijke stijl). De portefeuilles zijn:

- Voorzitter
- Penningmeester-secretaris
- Ledenbelangen
- Energietransitie
- Noordelijke samenwerking

Doel van de functies

Voorzitter	• Zet de koers uit voor de ontwikkeling van de beweging van lokale energiecoöperaties naar 2050• Heeft zorg voor de versterking van het bindend vermogen van de vereniging.• Geeft als realist vorm aan de nieuwe maatschappij waarin nieuwe rollen en verantwoordelijkheden lokaal in de samenleving komen te liggen• Ontwikkelt, bewaakt en communiceert de strategische koers van de vereniging en de uitvoering daarvan.• Vertegenwoordigt energiecoöperaties naar buiten.• Draagt het maatschappelijke belang van energiecoöperaties uit.• Zorgt voor zichtbaarheid van de koepel als gesprekspartner voor de overheid, de organisaties en instellingen die een doelstelling hebben verwant aan die van Ús Koöperaasje.• Versterkt de samenwerking tussen de coöperaties met Friese organisaties op het gebied van onderwijs en wetenschap.• Zorgt voor de vergaderagenda, de voorbereiding en vastlegging van de besluiten (voorbereiding en uitvoering gedelegeerd aan het verenigingsbureau).

Karakterisering

De verbinder op vele niveaus en perspectieven: de linking pin en de spil tussen overheid en de wijken en dorpen waar de energietransitie van onderop wordt vormgegeven. Communiceert gemakkelijk, identificeert zich gemakkelijk met onze leden, maar heeft oog voor de belangen van andere belanghebbenden met wie we samenwerken. Heeft een politieke antenne en vertaalt signalen in coaching, initiatieven en waardering. Zorgt dat het groepsproces optimaal verloopt, dat besluiten gedegen worden voorbereid, dat de leden daar optimaal bij worden betrokken en dat deze worden uitgevoerd. Heeft zorg voor de integriteit van de vereniging en heeft oog voor de professionaliteit en het lerend vermogen van de vereniging.

Penningmeester-secretaris	• Zorgt voor de financiële continuïteit van de vereniging en voor het voeren van een administratie en rapportage (jaarplanning, begroting en jaarverslag).• Behartigt het eigenaarsbelang in de VanOns-bedrijven.

- Zorgt voor compliance van de activiteiten van de koepel met wet- en regelgeving en voor het uitdragen van kennis op dat terrein ten behoeve van de lidcoöperaties.
- Zorgt voor een goede organisatie van het verenigingsbureau.

Karakterisering

Bewaakt de processen binnen de vereniging. Zorgt voor de financiële vertaling daarvan binnen haalbare kaders met zorg voor de continuïteit en verantwoording van uitvoering naar de leden. Is nauwgezet, analytisch, precies en betrouwbaar. Is de rots in de dynamiek van de energietransitie.

Ledenbelangen

- Zorgt voor collectieve en individuele ondersteuning van de leden op basis van hun behoefte.
- Zorgt voor de uitwisseling van kennis en ervaring tussen de (aspirant-) leden en verbonden netwerken.
- Ontwikkeling van diensten van Ús Koöperaasje voor de versterken van de continuïteit van de lokale coöperaties.
- Samenbrengen van belangen en standpunten van coöperaties om gemeenschappelijk op te kunnen treden bij lokaal overstijgende projecten en ontwikkelingen.

Karakterisering

De verbinder tussen de leden, zoekt naar gemeenschappelijke doelstellingen en aanpak, versterkt de samenwerking, is creatief, open en een netwerker pur sang. Zorgt ervoor we met elkaar realistische doelen stellen en maakt die uitvoerbaar. Zorgt dat de lidcoöperaties sterker worden door de samenwerking.

Energietransitie

- Ontwikkelen en uitdragen van de visie van de vereniging over de rol en kansen van energiecoöperaties en lokaal eigendom in de energietransitie.
- Is op de hoogte van de wet- als regelgeving rondom de energietransitie en weet deze te vertalen naar acties binnen de beweging voor de leden zodat die gestalte kunnen geven aan de energietransitie.
- Zichtbaar maken van de financiële consequenties van de energietransitie voor het lokale eigendom.
- Ontwikkelen van samenwerkingen en coalities met andere partijen in de energietransitie en zorgen voor kansen en meerwaarde voor de leden.
- Vertegenwoordigen van de belangen van de leden van Us Koöperaasje bij EnergieSamen en zorgen dat de kennis en ondersteuning bereikbaar zijn en benut worden.
- Belangenbehartiging van de energiecoöperaties in de RES.

Karakterisering

Aanjager van alternatieve aanpakken. Is ambitieus met voldoende realisme. Heeft overzicht van het speelveld en de uitdagingen. Heeft de wilskracht om aan te pakken. Is voortvarend en taakgericht en is namens de beweging de procesregisseur van de energietransitie.

Noordelijke samenwerking

- Behartigen van de belangen van de leden in de noordelijke samenwerking en de VanOns-bedrijven.
- Zorg voor uitwisselen best practices energietransitie en ondersteuning energiecoöperaties in het noorden.

- Planmatig en projectmatig ontwikkelen nieuwe VanOns-initiatieven (energie gerelateerd)
- Bewaken grenzen tussen activiteiten in de VanOns-bedrijven en de provinciale koepels
- Opdrachtgever en regisseur bij toe- en uittreding leden (VanOns-bedrijven) incl. verrekening toe- en uittredingsgelden.
- Afstemmen eigenaars- en opdrachtgeversrol VanOns bedrijven (incl. statutenwijziging etc.) op voorspraak van de ALV's van de koepels
- Toezien op goede bedrijfsvoering en ontwikkeling van de VanOns-bedrijven
- Voorbereiding, afstemming en uitvoering van de besluiten van de VanOns-bedrijven in het bestuur van Ús Koöperaasje en haar leden.
- Verantwoordelijk voor het imago, de marktpositie en de ontwikkeling van nieuwe diensten en marktsegmenten van de VanOns-diensten bij de leden.

Karakterisering

Is een netwerker, analytisch, stressgevoelig, standvastig en onderhandelingsvaardig. Weet bruggen te bouwen in de noordelijke samenwerking opdat de koepels en hun leden daarvan optimaal profiteren. Heeft oog voor verandering, weet dat inzicht te vertalen in beleid en is in staat om het draagvlak voor de samenwerking in de vereniging te versterken en daarover verantwoording af te leggen bij de leden.

Basiscompetenties

- Identificatie
- Bindend vermogen
- Integriteit
- Stressbestendigheid
- Signaalgevoeligheid

Visiedocument Friese Energie Alliantie¹

Het verzilveren van kansen voor Friesland

De Friese Energie Alliantie (FEA) heeft 10 maatschappelijke organisaties als lid. Die organisaties vertegenwoordigen zeer uiteenlopende maatschappelijke belangen en achterbannen in de Friese samenleving. Desondanks is de FEA het er unaniem over eens dat de omslag naar duurzame energie een geweldige kans is voor Friesland. Een kans die met enthousiasme en ambitie kan worden verzilverd.

Uit onderzoek van het Fries Sociaal Planbureau (FSP) blijkt dat 78% van de inwoners van Friesland het tegengaan van klimaatverandering, met de energietransitie als cruciaal onderdeel daarvan, belangrijk vinden. De FEA heeft met haar visie op energietransitie dus de vinger aan de pols van de Friese samenleving. Als we met elkaar de goede dingen doen en verstandige besluiten nemen is er volop draagvlak voor energietransitie in Friesland!

Het verzilveren van de kansen die energietransitie biedt, doen de Friezen vooral zelf.

Het mooie van duurzame energiebronnen is dat het vooral decentrale energiebronnen zijn. Energie wordt niet meer geproduceerd door enorme elektriciteitscentrales ver weg, in een anoniem gecentraliseerd systeem, maar is beschikbaar te maken in de directe omgeving. Duurzame energiebronnen bieden daarmee de mogelijkheid om als burger zeggenschap te krijgen over de eigen energievoorziening. Duurzame energiebronnen hebben een schaal en een rendement die het mogelijk maken als dorp, wijk, bedrijf of boer ook zelf eigenaar te worden. En dat biedt weer mogelijkheden om de opbrengsten van energietransitie ten goede te laten komen aan de directe omgeving. Bovendien kan nieuwe bedrijvigheid ontstaan, lokale werkgelegenheid worden bevorderd en kan sociale samenhang worden verstevigd in wijken en dorpen. Met de juiste randvoorwaarden kan energietransitie nieuw perspectief bieden aan gemeenschappen die te maken hebben met krimp, leegloop en gebrek aan economische dynamiek.

Deze elementen sluiten goed aan bij de Friese cultuur en de drijfveren van veel Friezen. Inwoners van Friesland willen iets betekenen voor hun directe omgeving, bijdragen aan de lokale economie en willen het bovenal zelf doen. Niet afhankelijk zijn van grote bedrijven en besluitvormers elders. Het belangrijkste bewijs daarvoor is dat Friesland koploper is in het aantal lokale energiecoöperaties. Er zijn al meer dan 50 in Friesland. Vrijwel iedere Friese gemeente heeft één of meer coöperaties, waar vrijwilligers met ziel en zaligheid werken aan energietransitie in de eigen leefomgeving. Een groeiend aantal coöperaties heeft medewerkers in dienst en bieden daarmee nieuwe werkgelegenheid. Dat is een fundament om op voort te bouwen.

Om kansen te verzilveren moeten de juiste besluiten genomen worden. Het onderzoek van het FSP laat een afkeer zien van grootschalige ingrepen in het landschap, maar laat ook zien dat windmolens en zonneparken in de directe omgeving aanvaardbaar zijn als ruimtelijke kwaliteit, zeggenschap en eigendom van omwonenden goed worden ingevuld. De FEA is daarom van mening dat het vormgeven van lokaal eigendom, naast zeggenschap van omwonenden bij de ruimtelijke inpassing, voorop moet staan in de Friese energietransitie. Focus je in de RES op het creëren van de randvoorwaarden voor lokaal eigendom. Daarmee zal de betekenis van de RES voor de inwoners van Friesland aan waarde winnen.

¹ Ús Koöperaasje is een van de leden van de FEA, de Friese Energie Alliantie. Een platform dat de Friese maatschappij vertegenwoordigt bij het uitvoeren van de RES, de Regionale Energie Strategie.

Er is nog een andere goede reden om de lijn van lokale energievoorzieningen te steunen. De netimpact analyses van de netbeheerders laten zien dat de uitbouw van het aandeel duurzame elektriciteit leidt tot grote investeringen in het elektriciteitsnet. De systeemkosten van het energiesysteem nemen daardoor toe en de Friese inwoners en bedrijven zullen dat op termijn terugvinden op hun energierekening. Dit probleem wordt volgens de FEA grotendeels veroorzaakt doordat we decentrale opwek van duurzame energie in een centraal georganiseerd systeem distribueren. Dat is niet bepaald efficiënt. Studies laten zien dat decentrale energiesystemen 20-30% lagere systeemkosten met zich mee kunnen brengen. De voedingsbodem voor dergelijke decentrale energiesystemen is in Friesland ideaal. De grote hoeveelheid lokale energievoorzieningen bieden een goede basis om de opwek en het gebruik van duurzame energie lokaal bij elkaar te brengen. Een actieve en goed georganiseerde agrarische sector biedt mogelijkheden om duurzame energie te leveren aan nabijgelegen dorpen. Het ontwikkelen van decentrale energiesystemen is de voorhoede van technische ontwikkeling en biedt grote kansen voor innovatie en werkgelegenheid. Friesland heeft de kans hierin voorop te lopen en die kans zouden we moeten verzilveren!

Als lokaal eigendom en decentrale energiesystemen worden gecombineerd, ontstaat de mogelijkheid de opgetelde energiekosten binnen de Friese economie te houden. Er wordt in Friesland jaarlijks circa 1,5 miljard euro aan energie besteed. Als de opbrengsten van de opwek, de handel, het transport en de distributie van energie ten dele decentraal wordt georganiseerd, ontstaat een geweldige impuls voor de Friese economie. Met nieuwe werkgelegenheid en waarde-opbouw in wijken en dorpen als bijproduct. Een kans voor Friesland die verzilverd moet worden vindt de FEA.

Wat daarvoor nodig is? Visie en lef van bestuurders om een systeemverandering te bepleiten als Friese bijdrage aan het klimaatakkoord. Het doorbreken van het patroon dat de lasten van energietransitie in Friesland liggen en de lusten elders. Onder de juiste randvoorwaarden heeft de Friese samenleving voldoende innovatief vermogen en ondernemerschap om die systeemverandering vorm te geven. Friesland is namelijk op veel terreinen van energietransitie al koploper. De eerste bouwbedrijven die energie-neutrale woningen en kantoren realiseerden waren Friese bedrijven. Friesland is koploper in de productie van zonne-energie en groen gas. En loopt voorop in de organisatie van lokale energievoorzieningen en duurzame mobiliteit. Er zijn rondom energietransitie veel kansen in het beroepsonderwijs met perspectief op werkgelegenheid voor Friese jongeren. Er zijn kansen voor revitalisering van de agrarische sector.

Al deze ontwikkelingen geven niet alleen blijk van innovatief vermogen en ondernemerschap, maar - belangrijker nog - dragen bij aan een gevoel van trots in de Friese samenleving. Veel mensen doen mee met de 11 wegentocht of zonnebootraces en zijn trots op wat er in Friesland wordt gevestigd. Trots op wat we zelfstandig en met elkaar kunnen bereiken in Friesland. De koplopers in de Friese samenleving en het Friese bedrijfsleven moeten gekoesterd worden en dat doe je niet door de prestaties te verpakken in abstracte getallen. Dat doe je door als Friese bestuurders een stevige ambitie neer te leggen die aansluit bij de ambities van de Friese samenleving en een uitvoeringsprogramma te vormen waarin de koplopers kunnen floreren.

Naast het aandeel duurzame elektriciteit, wordt in het RES proces ook een aanzet gegeven voor de warmtetransitie in de gebouwde omgeving. De FEA onderschrijft dat dit een gecompliceerd vraagstuk is. Het onderzoek van het FSP laat zien dat de inwoners van Friesland er vooral last van hebben dat ze niet weten waar ze aan toe zijn. Huiseigenaren, woningcorporaties en huurders zijn bezorgd over de kosten en willen meer duidelijkheid over het handelingsperspectief. Ook voor (installatie- en bouw)bedrijven is het lastig om zich zonder systeemkeuzes goed voor te bereiden. De regionale organisatie van overheden in het RES proces biedt een ideale gelegenheid om hier als Friesland het voortouw in te nemen. Liever een eigen kader scheppen dan wachten wat er landelijk op ons afkomt. Wat ons betreft is Denemarken een inspirerend voorbeeld van een geslaagde warmtetransitie. De

overheid is daar begonnen met het stimuleren van collectieve warmtevoorzieningen en het afbouwen van individuele warmtevoorzieningen in woningen. Het effect daarvan was dat in vrijwel alle wijken en dorpen in Denemarken coöperatieve warmtebedrijfjes zijn ontstaan. Daarmee werd voorkomen dat individuele huishoudens moesten investeren of met hogere energierekeningen werden geconfronteerd. De lokale warmtebedrijfjes konden vaak worden uitgebouwd tot complete lokale energiebedrijven, die werkgelegenheid, rendement en verduurzaming opleveren. Friesland heeft een groot aantal lokale energiecoöperaties die een basis kunnen vormen om collectieve warmtevoorzieningen vorm te geven. Friesland heeft ook een groot aantal agrarische bedrijven die biogas, biowarmte of zonne-stroom kunnen leveren aan de omgeving. Alle ingrediënten voor het succesvol vormgeven van een Friese variant van het Deense voorbeeld zijn aanwezig. Wat er nodig is, is een regionale warmte strategie die zowel een beleidskader als een stimuleringskader omvat voor coöperatieve warmtevoorzieningen. Daarmee zou de RES enorm aan waarde en betekenis winnen!

De centrale elementen van de Friese energietransitie zijn wat ons betreft:

- Friesland gaat voluit voor lokaal eigendom en decentrale energiesystemen;
- Friesland zoekt draagvlak voor energietransitie in het borgen van zeggenschap en

eigenaarschap van omwonenden, ook waar het gaat om ruimtelijke inpassing;

- Friesland bevordert dat de energievoorziening, inclusief de warmtevoorziening, op

wijk en dorpsniveau wordt georganiseerd en Friesland is niet bang daarvoor een

systeemverandering in te zetten en beleidsmatig voorop te lopen;

- Friesland stelt ambitieuze doelen voor verduurzaming van de energievoorziening en

doet dit om duurzaam ondernemerschap te stimuleren. Friesland stelt daarbij een

uitvoeringsprogramma op dat de middengroep gelegenheid geeft aan te haken bij de vele koplopers in de Friese samenleving;

- Friesland omarmt de mogelijkheden die energietransitie biedt voor revitalisering van de Friese economie en doet dit door het energie-beroepsonderwijs te stimuleren, innovatieve koplopers te ondersteunen en agrarische bedrijven perspectief te bieden op een belangrijke rol in de Friese energievoorziening.

In de visie van de FEA is de wijze waarop we in Friesland energietransitie willen vormgeven dus veel belangrijker dan het vaststellen van een papieren doel voor 2030 met absolute getallen die weinig tot de verbeelding spreken. We vinden het vooral belangrijk dat een beweging in gang wordt gezet. In de basis ziet 78% van de Friezen het belang van energietransitie. Als deze groep wordt aangesproken op waarden die passen binnen de

Friese cultuur -waarden als zeggenschap, eigenaarschap, leefbaarheid en economische dynamiek in de eigen omgeving, onafhankelijkheid, koploperschap en trots- dan ontstaat massa en snelheid.

Voldoende massa en snelheid om in 10 jaar tijd de duurzame elektriciteitsproductie in Friesland grofweg te verdubbelen en daarnaast grote stappen te zetten in warmtetransitie en duurzame mobiliteit.

Het vraagt wel dat bestuurders en maatschappelijke organisaties samenwerken in het verzilveren van de kansen die energietransitie Friesland biedt. Die samenwerking wil de FEA bieden en u staat er als bestuurder in Friesland dus niet alleen voor. De maatschappelijke organisaties in de FEA kunnen met hun achterbannen een groot deel van de inwoners van Friesland bereiken. Die mogelijkheid willen we

graag inzetten om samen met gemeenten, provincie en waterschap vorm te geven aan een ambitieus en kansrijk Fries energiebeleid. It giet oan!